

แนวทางการดำเนินงานระบบอาหารใน
กองทุนสุขภาพตำบล

แนวทางการดำเนินงานระบบบูรณาการอาหาร ในกองทุนหลักประกันสุขภาพท้องถิ่น

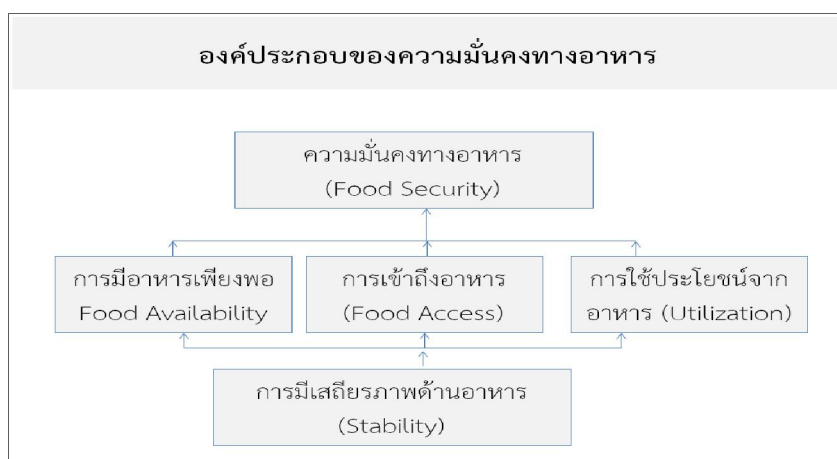
ในการดำเนินงานระบบอาหารนั้น ควรครอบคลุมประเด็น สำคัญ 3 ด้าน คือด้านประเด็นความมั่นคงทางอาหาร ด้านอาหารปลอดภัย และด้านโภชนาการสมวัย ความมั่นคงทางอาหารควรประกอบด้วย การมีอาหารที่เพียงพอ การเข้าถึงอาหาร การใช้ประโยชน์จากสารอาหาร และการมีเสถียรภาพด้านอาหาร

1.ความมั่นคงทางอาหาร

องค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ (Food and Agriculture Organization: FAO) ได้ให้ความหมายของความมั่นคงทางอาหาร (food security) หมายถึง การมีความสามารถทั้งทางกายภาพ เศรษฐกิจ ที่จะเข้าถึงอาหารที่ปลอดภัย ได้สารอาหารครบตามหลักโภชนาการ ที่สามารถตอบสนองความต้องการอาหารทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ

ในขณะเดียวกันในแผนปฏิบัติการที่ 21 (Agenda 21) ได้เน้นย้ำว่าความมั่นคงทางอาหารไม่เพียงแต่เป็นเรื่องของการเพิ่มขึ้นของอาหารในเชิงปริมาณเท่านั้น แต่ยังรวมถึงโอกาสที่ประชาชนทุกคนมีรายได้เพื่อหาซื้อหาอาหาร ทุกคนต้องมีโอกาสในการเข้าถึงอาหารด้วย

ดังนั้นโดยสรุปความมั่นคงทางอาหารหมายถึง การมีอาหารที่มีคุณภาพ มีคุณค่าทางโภชนาการ มีความปลอดภัย และมีปริมาณเพียงพอสำหรับการเข้าถึงอาหารดังกล่าวของประชากรทุกกลุ่ม และทุกคน องค์ประกอบของความมั่นคงด้านอาหาร (Food Security) ดังรูปที่ 1

รูปที่ 1 แสดงองค์ประกอบของความมั่นคงทางอาหาร

จากรูปที่ 1 รายละเอียดองค์ประกอบของความมั่นคงทางอาหาร ประกอบด้วย

(1) การมีอาหาร (Food availability) หมายถึง การมีอาหารที่มีคุณภาพในปริมาณที่เพียงพอทั้งที่ผลิตเอง และการซื้อจากแหล่งผลิตอื่น

(2) การเข้าถึงอาหาร (Food access) หมายถึง สิทธิในการเข้าถึง ทรัพยากรเพื่อการหาอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการที่เหมาะสม ทั้งสิทธิในการครอบครองปัจจัยการผลิต แหล่งทรัพยากรธรรมชาติ รวมทั้งสิทธิในการประกอบอาชีพ จ้างงานเพื่อให้เกิดรายได้ และผลักดันให้เกิดการจัดการอาหารสำหรับบริโภค

(3) การใช้ประโยชน์ (Food utilization) หมายถึง การใช้ ประโยชน์จากอาหารในการบริโภคอย่างครบถ้วน มีปริมาณสารอาหารที่ต้องการอย่างเพียงพอแก่ความต้องการของร่างกาย รวมทั้งการได้รับคุณค่าทางโภชนาการที่ดี และบรรลุความต้องการของร่างกายแต่ละวัย

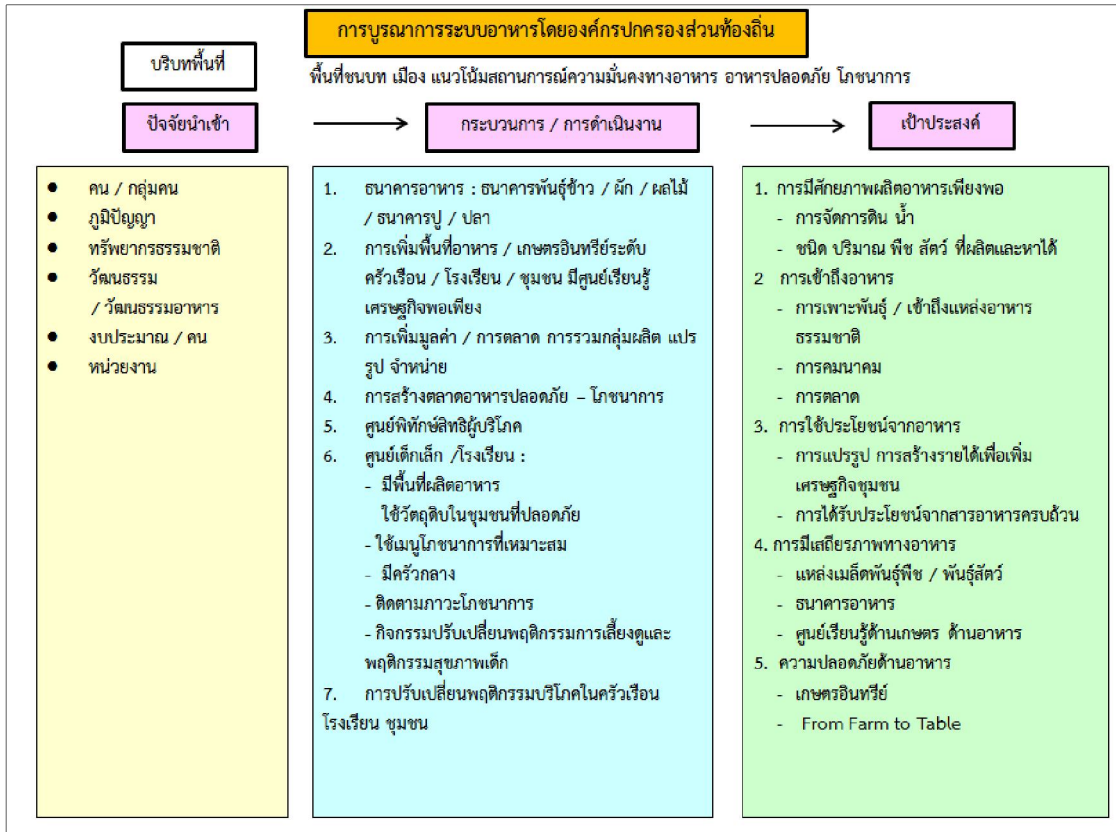
(4) เสถียรภาพด้านอาหาร (Food stability) หมายถึง การที่ประชาชน หรือครัวเรือน สามารถเข้าถึงอาหาร อย่างเพียงพอตลอดเวลา แม้ในภาวะวิกฤติ เกิดภาวะภัยพิบัติ และ ไม่มีความเสี่ยงในการขาดอาหาร

2. อาหารปลอดภัย

ในการดำเนินงานอาหารปลอดภัย ในที่นี้ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ 1) การผลิตที่ปลอดภัย เช่นการไม่ใช้สารเคมี ยาปราบศัตรูพืช หรือสารเร่งโต ๆ ที่เกินเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด 2) กระบวนการเก็บ ขนส่ง แปรรูปอาหารที่ปลอดภัย การเตรียมปรุงอาหารที่ปลอดภัย ปราศจากสิ่งเจือปนที่อาจส่งผล อัตรายต่อผู้บริโภค และ 3)การบริโภคอาหารที่ปลอดภัย หมายถึงการที่ผู้บริโภคได้รับประทานอาหารที่ปลอดภัย ไร้สารเจือปนของสารเคมี สารปนเปื้อน และเชื้อโรคต่าง ๆ ที่อาจส่งผลถึงการมีสุขภาพที่ดี (ข้อมูลรายละเอียดเพิ่มเติมด้านสถานการณ์อาหารปลอดภัย รายละเอียด ในภาคผนวก)

3 โภชนาการสมวัย

โภชนาการสมวัย ในที่นี้หมายถึง การที่ผู้บริโภคได้บริโภคอาหาร ครบ 5 หมู่ ได้รับสารอาหารครบถ้วน เพียงพอแก่ความต้องการที่เหมาะสมแก่ช่วงวัยและอายุ จนไม่ทำให้เกิดภาวะขาดสารอาหาร เตี้ย แคระ เกร็น ภาวะสุขภาพที่เกิดจากด้านโภชนาการอื่น ๆ

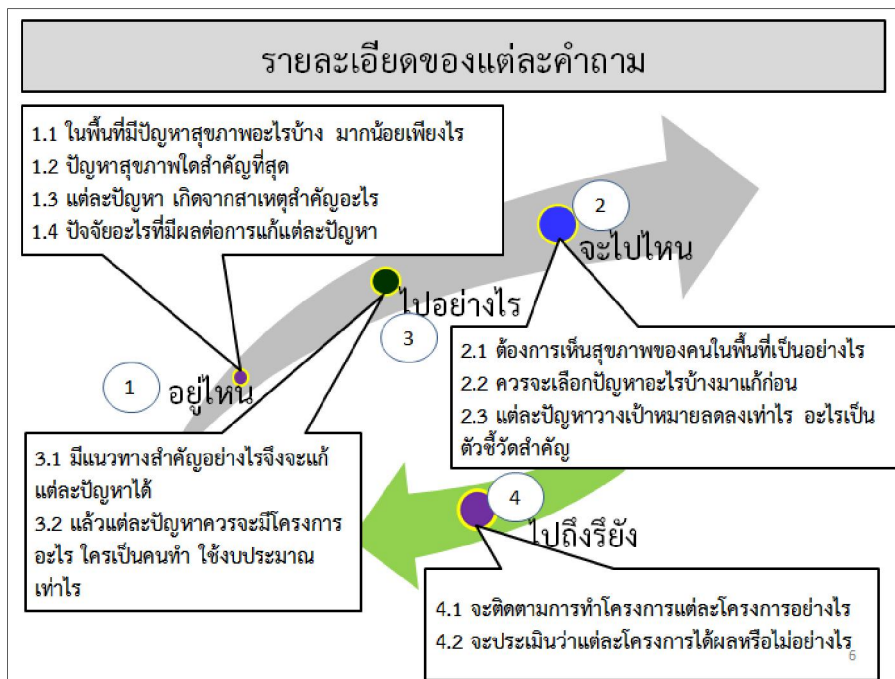

รูปที่ 2 แสดงกรอบแนวทางการดำเนินงานโภชนาการในระดับท้องถิ่น

ในการดำเนินงานโภชนาการในระดับท้องถิ่นนั้น ในการดำเนินงานต้องพิจารณาบริบทของพื้นที่ เมือง ชนบท ซึ่งจะส่งผลให้การดำเนินงานระบบอาหารทั้ง 3 มิติ ทั้งความมั่นคงทางอาหาร อาหารปลอดภัย และโภชนาการสมวัย แตกต่าง กันอยู่บ้างแต่ ปัจจัยสำคัญที่ป็นปัจจัยนำเข้าที่ต้องพิจารณาในการดำเนินงานเช่น ปัจจัยเรื่องคน/กลุ่มคน ภูมิปัญญา ทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรมอาหาร งบประมาณ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสำหรับกระบวนการดำเนินงานที่สำคัญนั้น หลัก ๆ ประกอบด้วย การเพิ่มพื้นที่อาหาร การเพิ่มมูลค่า การแปรรูป การสร้างตลาดอาหาร ปลอดภัย การจัดตั้งศูนย์พิทักษ์สิทธิ หรือศูนย์คุ้มครองผู้บริโภค การดำเนินงานระบบอาหารในโรงเรียน ศูนย์เด็กเล็ก เป็นต้น เพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามมิติของระบบอาหาร ทั้ง 3 ด้าน ดังรูปที่ 2

2 การทำแผนด้านระบบอาหารของกองทุนสุขภาพตำบล

ในการจัดทำแผนระบบอาหารท้องถิ่น แบบง่าย ๆ ใช้หลักการแนวทาคำถามสำคัญ 4 คำถาม รายละเอียดดังรูปที่ 3

รูปที่ 3 แสดงคำถามสำคัญในการจัดทำแผนแบบย่อ

จากคำถามในรูปที่ 3 จะขอแนะนำตัวอย่าง รายละเอียดของแต่ละคำถาม ที่สามารถนำไปปรับใช้เพิ่มเติมได้ รายละเอียดดังนี้

2.1 รายละเอียดตัวอย่างข้อมูลสถานการณ์ด้านอาหารในระดับท้องถิ่น

สถานการณ์	ขนาด	แหล่งข้อมูล
1. ร้อยละของครัวเรือนที่มีอาหารบริโภคครบทุกมื้อ	ร้อยละ	อบต./รพ.สต./รพ.
2. ร้อยละของพื้นที่ผลิตอาหารที่เป็นเกษตรอินทรีย์ปลอดภัยต่อพื้นที่เกษตรที่ผลิตอาหารในชุมชน ทั้งหมด	ร้อยละ	เกษตรอำเภอ/หน่วยงานท้องถิ่น
3. ร้อยละของเกษตรกรที่ตรวจพบสารเคมีตกค้างในเลือดเกินค่ามาตรฐานความปลอดภัย	ร้อยละ	รพ.สต./รพ.
4. ร้อยละของตัวอย่างอาหารที่ตรวจพบสารปนเปื้อน 6 ชนิด มีสารเคมีตกค้างในอาหาร	ร้อยละ	รพ.สต./รพ.
5. ร้อยละของเด็กแรกเกิดที่มีน้ำหนักน้อยกว่า 2,500 กรัม	ร้อยละ	รพ.สต./รพ.
6. ร้อยละของเด็ก 0-6 เดือนที่กินนมแม่อย่างเดียว 6 เดือน	ร้อยละ	รพ.สต./รพ.
7. ร้อยละของโรงเรียน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ใช้โปรแกรม Thai	จำนวนโรงเรียน	รพ.สต./รพ.

สถานการณ์	ขนาด	แหล่งข้อมูล
School Lunch		
8. ร้อยละของประชากรอายุ มากกว่า 15 ปี ที่มีภาวะน้ำหนักเกิน ภาวะอ้วน ลงพุง	ร้อยละ	รพ.สต./รพ.
9. ร้อยละของเด็ก 6-14 ปีที่มีภาวะน้ำหนักเกิน ภาวะอ้วน ลงพุง	ร้อยละ	รพ.สต./รพ.
10. ร้อยละของคนในชุมชนที่กินผัก ผลไม้ อย่างน้อยวันละ 400 กรัม	ร้อยละ	รพ.สต./รพ./ โรงเรียน/ศพด.
11. ร้อยละของคนในชุมชนที่ไม่ดื่ม น้ำอัดลมและเครื่องดื่มรสหวาน จัด	ร้อยละ	รพ.สต./รพ.

2.2 รายละเอียดตัวอย่างการกำหนดวัตถุประสงค์และตัวชี้วัด

วัตถุประสงค์	เป้าหมาย 1 ปี	ตัวชี้วัด
1. เพิ่มจำนวนครัวเรือนที่มีอาหารบริโภคครบทุกมื้อ	ร้อยละ	จำนวนครัวเรือนที่มีอาหารครบ 5 หมู่ บริโภค อย่างเพียงพอ
2. เพิ่มสัดส่วนพื้นที่ผลิตอาหารที่เป็นเกษตรอินทรีย์/ ปลอดภัย ในชุมชน	ร้อยละ	สัดส่วนพื้นที่เกษตรอินทรีย์ปลอดภัยต่อพื้นที่ เกษตรทั้งหมดในชุมชน
3. ลดสารเคมีตกค้างในเลือดของเกษตรกร	ร้อยละ	ผลการตรวจเลือดเกษตรกรมีสารเคมีตกค้าง ในเลือด
4. ลดการปนเปื้อนสารเคมีในอาหาร	ร้อยละ	ผลการตรวจสอบสารปนเปื้อน 6 ชนิดที่ตกค้างใน อาหาร
5. เพิ่มคุณภาพเด็กแรกเกิด	จำนวนคน	ร้อยละของเด็กแรกเกิดที่มีน้ำหนักน้อยกว่า 2,500 กรัม
6. เพิ่มเด็กแรกเกิดที่กินนมแม่	ร้อยละ	ร้อยละของเด็ก 0-6 เดือนที่กินนมแม่อย่าง เดียว 6 เดือน
7. เพิ่มการใช้โปรแกรม Thai School Lunch ใน โรงเรียน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	จำนวน โรงเรียน	จำนวนโรงเรียน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ใช้ โปรแกรม Menu Thai School Lunch
8. ลดคนอายุ มากกว่า 15 ปี ที่มีภาวะน้ำหนักเกิน ภาวะอ้วน ลงพุง	ร้อยละ	ร้อยละของประชากรอายุ มากกว่า 15 ปี ที่มี ภาวะน้ำหนักเกิน ภาวะอ้วน ลงพุง
9. ลดเด็ก 6-14 ปีที่มีภาวะน้ำหนักเกินภาวะอ้วนลง พุง	ร้อยละ	ร้อยละของเด็ก 6-14 ปีที่มีน้ำหนักเกิน ภาวะ อ้วน ลงพุง
10. เพิ่มการกินผัก ผลไม้ ของคนในชุมชน	ร้อยละ	จำนวนคนในชุมชนที่กินผัก ผลไม้ อย่างน้อย วันละ 400 กรัม

วัตถุประสงค์	เป้าหมาย 1 ปี	ตัวชี้วัด
11. ลดพฤติกรรมการดื่มน้ำอัดลม เครื่องดื่มรสหวานจัด	ร้อยละ	จำนวนคนในชุมชนที่ไม่ดื่มน้ำอัดลมและเครื่องดื่มรสหวานจัด

2.3 รายละเอียดแนวทางและวิธีการสำคัญ

แนวทางสำคัญ	วิธีการ
<p>1.การเพิ่มแหล่งผลิตอาหารสุขภาพ การมีอาหารคุณภาพ ปลอดภัย และ การใช้ประโยชน์ ทางด้านอาหารและโภชนาการเพื่อสุขภาพ</p> <ul style="list-style-type: none"> • การเพิ่มที่ผลิตอาหารในบ้าน โรงเรียน ชุมชน • การใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในระดับครัวเรือน /ชุมชน • การเพิ่มพื้นที่เกษตรอินทรีย์ในชุมชน • การปรับงานอนามัยสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่ออาหารปลอดภัย • การใช้บริบท วัฒนธรรม ภูมิปัญญาทางด้านอาหาร เพื่อการจัดการระบบอาหารในชุมชน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ชุมชนปลูกพืชผักไร้ดินได้ สวนผักในเมือง เพื่อแก้ปัญหาอาหารโภชนาการและอาหารปลอดภัย 2. จัดทำเกษตรในโรงเรียนเพื่อแก้ปัญหาการขาดอาหาร : การปลูกผัก นาข้าว การเลี้ยงไก่ไข่ เลี้ยงปลา 3. ส่งเสริมการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรอินทรีย์มาใช้ในระบบอาหารของครัวเรือน ชุมชน 4. การใช้เมนูอาหารที่เหมาะสมกับทุกช่วงวัยในศูนย์เด็กเล็ก โรงเรียน และชุมชน 5. การปรับปรุงสุขภาพอาหารในโรงครัว โรงเรียน/ศูนย์เด็กเล็ก/ร้านอาหาร/แผงลอยจำหน่ายอาหารในพื้นที่ 6. การพัฒนาตลาดอาหารและโภชนาการเพื่อสุขภาพ (ตลาดปลอดภัย/ตลาดสีเขียว/ตลาดอินทรีย์/ตลาดน้ำซื่อ ฯลฯ ของชุมชน) 7. การส่งเสริมการบริโภคโดยใช้เมนูอาหารพื้นบ้าน เมนูอาหารเป็นยา เมนูสุขภาพ ผักสมุนไพรเพื่อสุขภาพ เพื่อการส่งเสริมและป้องกันโรค
<p>2. การพัฒนาทักษะส่วนบุคคลด้านอาหารและโภชนาการเพื่อสุขภาพ</p> <ul style="list-style-type: none"> • การพัฒนาศักยภาพของคนในชุมชน ให้มีความรู้ ทักษะความสามารถในการจัดการอาหารในชุมชน • การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกรรมการบริโภคตามกลุ่มวัย (วัยเด็ก/วัยเรียน.วันทำงาน/วัยสูงอายุ) 	<ol style="list-style-type: none"> 1 การพัฒนาศักยภาพครู ผู้ปกครอง ผู้ดูแลเด็ก ด้านอาหารในโรงเรียนและชุมชน เช่นการอบรมโปรแกรม Menu Thai School Lunch 2 การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกรรมการบริโภคในกลุ่มเป้าหมายที่มีปัญหาเช่น เด็ก/ผู้ป่วยโรคเรื้อรัง/ผู้สูงอายุ ฯลฯ เช่น การส่งเสริมการบริโภค ผัก ผลไม้ 3 การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกรรมการบริโภคในครัวเรือน /โรงเรียน/ศูนย์เด็กเล็ก และชุมชน เช่น ลด หวาน มัน เค็ม ลดการบริโภคน้ำหวานน้ำอัดลม 4 การฝึกทักษะการปรุง การใช้ตำรับอาหารพื้นบ้านที่เป็นยา

แนวทางสำคัญ	วิธีการ
	<p>อาหารเพื่อการส่งเสริมสุขภาพ</p> <p>5 การสร้างบุคคล ครีวเรือน ต้นแบบ (Role model)</p>
<p>3. การปรับระบบ กลไก เฝ้าระวังอาหารปลอดภัยต่อสุขภาพ</p> <ul style="list-style-type: none"> • การพัฒนาระบบเฝ้าระวังเรื่องการจัดการอาหารในชุมชน • การพัฒนาระบบคุ้มครองผู้บริโภคด้านอาหาร • การจัดตั้งชมรม กลุ่ม เครือข่ายต่างๆ ในชุมชนเพื่อการจัดการอาหาร 	<ol style="list-style-type: none"> 1. การพัฒนาระบบการจัดการข้อมูลภาวะโภชนาการในศูนย์เด็กเล็กและในโรงเรียน 2. การใช้โปรแกรม Thai School Lunch เพื่อจัดการอาหารในศูนย์เด็กเล็กและโรงเรียน 3. การติดตามภาวะโภชนาการของคนในชุมชน โดยเฉพาะกลุ่มเด็กและผู้สูงอายุ 4. การสนับสนุนชมรม กลุ่ม เครือข่ายต่างๆ ในชุมชนเพื่อการจัดการอาหาร เช่น กลุ่มเกษตรกรปลอดสารพิษ.เกษตรอินทรีย์ กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มเครื่องแกง กลุ่มสัจจะออมทรัพย์ ฯลฯ
<p>4. การเสริมสร้างความเข้มแข็งแก่ชุมชน ด้านอาหารและโภชนาการเพื่อสุขภาพ</p> <ul style="list-style-type: none"> • ชุมชนสามารถจัดการข้อมูลอาหารและโภชนาการได้ • ชุมชนสามารถจัดทำแผนชุมชนด้านระบบอาหารแบบมีส่วนร่วม ตั้งแต่การจัดทำข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล จัดเวทีคืบข้อมูล กำหนดแผนงาน โครงการร่วมกัน ปฏิบัติร่วมกัน และร่วมติดตามประเมินผล 	<ol style="list-style-type: none"> 1. พัฒนาแกนนำและผู้ที่เกี่ยวข้อง ให้สามารถเก็บข้อมูล การจัดทำข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล จัดเวทีคืบข้อมูล 2. การทำแผนชุมชน การทำแผนท้องถิ่น การจัดทำโครงการหรือกิจกรรมร่วมกับชุมชน 3. สนับสนุนให้ชุมชนที่ส่วนร่วมในการทำกิจกรรมเพื่อการมีและเข้าถึงอาหาร ทำให้มีอาหารปลอดภัยบริโภค และบริโภคที่ถูกต้อง มีโภชนาการที่สมวัย
<p>5. การพัฒนานโยบายสาธารณะด้านอาหารในชุมชน</p> <ul style="list-style-type: none"> • เกิดธรรมนูญสุขภาพ • เกิดกติกาหรือข้อตกลงร่วม • เกิดมาตรการของชุมชนและท้องถิ่น 	<ol style="list-style-type: none"> 1. การไม่ขายเครื่องดื่มน้ำหวาน ขนมขบเคี้ยวในบริเวณ ใกล้หรือในศูนย์เด็กเล็กและโรงเรียน 2. นโยบายชุมชนปลอดน้ำอัดลม เหล้า สุรา ในงานเลี้ยง งานบุญ งานประเพณี 3. ข้อตกลงชุมชนให้คนในชุมชนปลูกผักปลอดสารพิษไว้รับประทานเองในครัวเรือน 4. การกำหนดมาตรการ ข้อตกลงร่วม กฎ กติกาของชุมชน ในการลดการใช้สารเคมีในภาคเกษตร

แนวทางสำคัญ	วิธีการ
	5. การกำหนดมาตรการ ข้อตกลงร่วม กฎ กติกา ของชุมชน ในการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ ที่ เป็นแหล่งอาหารของชุมชน 6. นโยบายบายการนำอาหารสุขภาพไปถวายพระ (ปันโตเพื่อสุขภาพ)

3.ตัวอย่างแผนงาน โครงการ ระบบอาหารใน อปท.

(ร่าง)

แผนยุทธศาสตร์ระบบอาหารในระดับตำบลไสหรี อำเภอดงขาง จังหวัดนครศรีธรรมราช
 ระยะเวลา พ.ศ.2561 – 2563

ส่วนที่ 1 ข้อมูลสถานการณ์อาหารของพื้นที่

1. ประเด็นความมั่นคงทางอาหาร และอาหารปลอดภัย

1.1 การทำเกษตร

จากการสำรวจข้อมูลจำนวน 276 ครัวเรือน พบพื้นที่ทำการเกษตร ดังนี้

ด้านการเกษตรมีพื้นที่ทำนา 2.5 ไร่ พื้นที่ทำไร่ 8.5 ไร่ ไร่ใช้ปุ๋ยเคมี 9.5 ตัน และใช้ปุ๋ยอินทรีย์ 1.9 ตัน
 พันธุ์ข้าวที่ปลูกเป็นพันธุ์กาเหวียง พันธุ์ข้าวไร่ และข้าวหอมมะลิ

สวนผลไม้ 452.5 ไร่ ใช้ปุ๋ยเคมี 100 เปอร์เซ็นต์ในการทำเกษตร แบ่งเป็น สวนมังคุด ใช้ปุ๋ยเคมี
 13.24 ตัน สวนทุเรียน 1.7 ตัน สวนเงาะ 5.9 ตัน สวนลองกอง 12 ตัน และสวนยางสด 2 ตัน ปัญหาที่พบคือไม่
 เพียงพอในการทำเกษตร บางสวนพบต้นไม้แห้งตาย ราคาผลไม้ตกต่ำ ต้นทุนปุ๋ยมีค่าแพง ผลไม้ล้นตลาด ไม่มีตลาด
 กลางในการรับซื้อทำให้ถูกกดราคาจากพ่อค้าคนกลาง

แปลงสวนผักมีพื้นที่ 21.3 ไร่ แบ่งเป็นแปลงขมิ้น 7 ไร่ แปลงพริก 6 ไร่ แปลงผักหวาน 6 ไร่ และ
 แปลงตะไคร้ 5 ไร่ ใช้ปุ๋ยเคมี 17 ตัน และปุ๋ยอินทรีย์ 5.1 ตัน ชาวบ้านส่วนใหญ่ซื้อผักจากตลาด เนื่องจากในพื้นที่ปลูก
 ผักน้อย

เจ้าหน้าที่ส่งเสริมสุขภาพได้ตรวจพบสารปนเปื้อนในอาหารประเภทยาฆ่าแมลง และสารบอแรกซ์
 ส่วนหนึ่งชาวบ้านยังขาดความตระหนักในเรื่องการบริโภคอาหารปลอดภัย ประกอบกับในพื้นที่มีการปลูกผักตาม
 ครัวเรือนน้อย ไม่มีแปลงผักเพื่อขาย ซึ่งข้อมูลที่พบทางเจ้าหน้าที่ส่งเสริมสุขภาพจะคืนข้อมูลให้ อสม. เพื่อคืนข้อมูลสู่
 หมู่บ้าน โดยการบอกกล่าวข้อมูลที่พบ

2. ประเด็นโภชนาการสมัย

2.1 โภชนาการสมัยในเด็กเล็ก

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านไสหระ มีเด็กจำนวน 95 คน พบเด็กอ้วน 12 เด็กเตี้ย 2 คน และน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์ 1 คน และพบปัญหาซิดของแม่ตั้งครรภ์ทางเจ้าหน้าที่ส่งเสริมสุขภาพได้ให้ความรู้ ให้น้ำนมเสริมธาตุเหล็ก และอาหารเสริมในหญิงตั้งครรภ์ ภาวะการเจริญเติบโตของเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อบต.ไสหระ ช่วงอายุ 2 – 5 ปี มีภาวะโภชนาการน้อยกว่าเกณฑ์ 6 คน มีภาวะโภชนาการค่อนข้างน้อย 6 คน เตี้ย 3 คน ผอม 7 คน ร้างท้วม 2 คน และอ้วน 2 คน

การจัดการอาหารกลางวันในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในการจัดทำเมนูอาหาร จะผ่านการประชุมร่วมกัน ประกอบด้วย คณะกรรมการ 3 คน นักโภชนาการโรงพยาบาล ครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หัวหน้าสถานศึกษา และนักวิชาการ

2.2 ผู้สูงอายุ

ในตำบลไสหระมีผู้สูงอายุ (อายุ 60 ปี ขึ้นไป) จำนวน 1,404 คน พบผู้สูงอายุเป็นโรคเรื้อรัง ทางเจ้าหน้าที่ส่งเสริมสุขภาพได้จัดทำโครงการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ ได้แก่ กิจกรรมตรวจสุขภาพประจำปี กิจกรรมแลกเปลี่ยน ประกอบด้วยน อสม.(อาสาสมัครผู้สูงอายุ) และการเยี่ยมเยียนคนไข้ติดเตียง

ส่วนที่ 2 เป้าประสงค์ของระบบอาหารตำบลไสหระ

ความมั่นคงทางอาหาร

1. เพิ่มพื้นที่อาหาร โดยปลูกในสวนยางอายุ 1-3 ปี เกิดแปลงผักในสวนยางพาราเพิ่มขึ้นจำนวน 20 ไร่เพิ่มขึ้นของสวนยางเชิงเดี่ยว
2. เกิดกลุ่มปลูกผักขึ้นในตำบล และมีเครือข่ายรวบรวมพันธุ์กรรมผักพื้นบ้าน
3. มีศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงขึ้นในตำบลจำนวน 1 แห่ง

อาหารปลอดภัย

1. มีจุดจำหน่ายผักปลอดภัยอาหารปลอดภัยในตำบลขึ้น 1 แห่ง

โภชนาการสมัยในเด็กเล็กและผู้สูงอายุ

1. หมู่บ้านชุมชนลดโรค
2. มีลานสุขภาพ ลานออกกำลังกายขึ้นในตำบล 1 แห่ง
3. เกิดการปรับพฤติกรรมโภชนาการในเด็กด้านการบริโภคอาหาร

ส่วนที่ 3 ตารางแผนงานโครงการ

แผนงาน	โครงการ	กลุ่มเป้าหมาย	ตัวชี้วัดความสำเร็จ	งบประมาณ (บาท)	เป้าหมาย 3 ปี			หน่วยงานที่รับผิดชอบ
					2561	2562	2563	
ประเด็นความมั่นคงทางอาหาร	1) โครงการส่งเสริมปลูกพืชผักปลอดสารพิษในสวนยางพารา (อายุสวนยาง 1-3 ปี) พืชอาหารที่ต้องการปลูกคือ - ข้าวไร่ - ข้าวโพด - ผักสวนครัว - สับปะรด	- เกษตรกรผู้ปลูกยางพาราใน อบต. ไสหรีด	จำนวนผู้ปลูกที่ปลูกพืชผักปลอดสารพิษในสวนยางพารา	30,000	-เพิ่มจำนวนผู้ปลูกผักปลอดสารพิษปีละ 60คน	-เพิ่มจำนวนผู้ปลูกผักปลอดสารพิษปีละ 120คน	-เพิ่มจำนวนผู้ปลูกผักปลอดสารพิษปีละ 230คน	-อบต. -เกษตรอำเภอ -พัฒนาชุมชน อำเภอ -ประชากรรัฐ ชุมชน -กศน. -โรงพยาบาล -อบต.
ประเด็นโภชนาการสมวัย	1)โครงการภาวะโภชนาการในเด็กเล็กและเด็กก่อนวัยเรียน - กิจกรรมยามเช้าในโรงเรียน - นักเรียนไทยพิชิตพุง พิชิตอ้วน	นักเรียนและเด็กก่อนวัยเรียน	-เด็กอ้วนลดลง	30,000	ทำให้เด็กนักเรียนลดความอ้วนได้ร้อยละ50 จากเด็กอ้วนทั้งหมด	ทำให้เด็กนักเรียนลดความอ้วนได้ร้อยละ 80 จากเด็กอ้วนทั้งหมด	ทำให้เด็กนักเรียนลดความอ้วนได้ทั้งหมด	อบต. โรงเรียน ร.พ.ร.ฉวาง

แผนงาน	โครงการ	กลุ่มเป้าหมาย	ตัวชี้วัด ความสำเร็จ	งบประมาณ (บาท)	เป้าหมาย 3 ปี			หน่วยงานที่ รับผิดชอบ
					2561	2562	2563	
	<p>ผู้นำเด็กและเยาวชนด้านการ สร้างเสริมสุขภาพ อสม.จิว</p> <p>2) โครงการ ปรับพฤติกรรมโภชนาการในเด็ก</p> <p>- ปลอดภัยบริโภคนมเปรี้ยว, น้ำอัดลม,ขนมกรุบกรอบ</p> <p>3)โครงการการคัดกรองตรวจ ประเมินและติดตามพัฒนาการ ของเด็กเล็ก เด็กก่อนวัยเรียน และเด็กวัยเรียน</p>	<p>นักเรียน</p> <p>นักเรียน</p>	<p>-นักเรียน เปลี่ยน พฤติกรรมการ บริโภคอาหาร</p> <p>-นักเรียน รับประทาน อาหารครบ 5 หมู่</p> <p>-นักเรียนมีผล การเรียนดีขึ้น</p>	<p>10,000</p> <p>10,000</p>	<p>นักเรียน ทั้งหมด</p> <p>นักเรียน ทั้งหมด</p>			

ตัวอย่าง

(ร่าง)

แผนยุทธศาสตร์ระบบอาหารในระดับตำบลเขาแก้ว อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช
ระยะเวลา พ.ศ.2561 – 2563

ส่วนที่ 1 ข้อมูลสถานการณ์อาหารของพื้นที่

1. ประเด็นความมั่นคงทางอาหาร และอาหารปลอดภัย

1.1 เกษตรพืชร่วมยาง

ตำบลเขาแก้วมีเนื้อที่ทั้งหมด 85.73 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 42,197 ไร่ เป็นพื้นที่ทำการเกษตร 33,365 ไร่ แบ่งเป็นพื้นที่ทำสวนยางพารา 980 ครัวเรือน 17,000 ไร่ ทำสวนทุเรียน 253 ครัวเรือน 1,219 ไร่ ทำสวนมังคุด 531 ครัวเรือน 3,066 ไร่ ทำสวนจำปาตะ 103 ครัวเรือน 515 ไร่ และทำสวนผัก 205 ไร่

จากการสำรวจข้อมูลด้วยแบบสอบถามจำนวน 621 กลุ่มตัวอย่าง พบว่า การทำเกษตรในพื้นที่ตำบลเขาแก้วใช้ปุ๋ยเคมี ปุ๋ยอินทรีย์ และอินทรีย์ผสมเคมี โดยสามารถแยกตามพื้นที่การทำเกษตรได้จากข้อมูลกลุ่มตัวอย่างที่เก็บมา ดังนี้

1. พื้นที่ปลูกต้นเขลิยง 69 ราย จำนวน 15 ไร่ ใช้ปุ๋ยเคมี 16 ราย ใช้ปุ๋ยอินทรีย์ 35 ราย และใช้ปุ๋ยแบบผสมผสาน (ระหว่างปุ๋ยเคมี และปุ๋ยอินทรีย์) 18 ราย
2. พื้นที่ปลูกช่อม 62 ราย จำนวน 20 ไร่ ใช้ปุ๋ยเคมี 10 ราย ใช้ปุ๋ยอินทรีย์ 33 ราย และใช้ปุ๋ยแบบผสมผสาน (ระหว่างปุ๋ยเคมี และปุ๋ยอินทรีย์) 19 ราย
3. พื้นที่ปลูกมังคุด 614 ราย จำนวน 224 ไร่ ใช้ปุ๋ยเคมี 251 ราย ใช้ปุ๋ยอินทรีย์ 151 ราย และใช้ปุ๋ยแบบผสมผสาน (ระหว่างปุ๋ยเคมี และปุ๋ยอินทรีย์) 212 ราย
4. พื้นที่ปลูกทุเรียน 293 ราย จำนวน 132 ไร่ ใช้ปุ๋ยเคมี 122 ราย ใช้ปุ๋ยอินทรีย์ 62 ราย และใช้ปุ๋ยแบบผสมผสาน (ระหว่างปุ๋ยเคมี และปุ๋ยอินทรีย์) 109 ราย
5. พื้นที่ปลูกต้นจำปาตะ 188 ราย ใช้ปุ๋ยเคมี 60 ราย ใช้ปุ๋ยอินทรีย์ 47 ราย และใช้ปุ๋ยแบบผสมผสาน (ระหว่างปุ๋ยเคมี และปุ๋ยอินทรีย์) 81 ราย
6. พื้นที่ปลูกต้นลูกประ 12 ราย จำนวน 127 ต้น ใช้ปุ๋ยเคมี 3 ราย ใช้ปุ๋ยอินทรีย์ 3 ราย และใช้ปุ๋ยแบบผสมผสาน (ระหว่างปุ๋ยเคมี และปุ๋ยอินทรีย์) 6 ราย
7. พื้นที่ปลูกต้นลูกเนียง 125 ราย จำนวน 293 ต้น ใช้ปุ๋ยเคมี 23 ราย ใช้ปุ๋ยอินทรีย์ 58 ราย และใช้ปุ๋ยแบบผสมผสาน (ระหว่างปุ๋ยเคมี และปุ๋ยอินทรีย์) 44 ราย
8. พื้นที่ปลูกต้นสะตอ 147 ราย จำนวน 120 ต้น ใช้ปุ๋ยเคมี 24 ราย ใช้ปุ๋ยอินทรีย์ 72 ราย และใช้ปุ๋ยแบบผสมผสาน (ระหว่างปุ๋ยเคมี และปุ๋ยอินทรีย์) 51 ราย

จากข้อมูลข้างบนสรุปผลการใช้ปุ๋ยเคมี ปุ๋ยอินทรีย์ และปุ๋ยแบบผสมผสาน แยกตามประเภท การทำสวนได้ดังนี้

พืชผลไม้ มีปริมาณการใช้ปุ๋ยเคมี จำนวน 430 ตัวอย่าง ใช้ปุ๋ยอินทรีย์ จำนวน 257 ตัวอย่าง และใช้ปุ๋ยแบบผสมผสาน จำนวน 399 ตัวอย่าง

พืชประเภทผัก มีปริมาณการใช้ปุ๋ยเคมี จำนวน 25 ตัวอย่าง การใช้ปุ๋ยอินทรีย์ จำนวน 67 ตัวอย่าง และการใช้ปุ๋ยแบบผสมผสาน จำนวน 36 ตัวอย่าง

พืชยืนต้น มีปริมาณการใช้ปุ๋ยเคมี จำนวน 50 ตัวอย่าง การใช้ปุ๋ยอินทรีย์ จำนวน 133 ตัวอย่าง และการใช้ปุ๋ยแบบผสมผสาน จำนวน 101 ตัวอย่าง

การจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตรในส่วนของพืชผลไม้และพืชผัก จะส่งขายให้พ่อค้าคนกลาง โดยมีพ่อค้ามารับซื้อถึงสวน เกษตรกรบางคนก็นำไปขายในตลาดโดยตรง ในส่วนของพืชผักนอกจากขายแล้วยังนำมาบริโภคในครัวเรือน

2. ประเด็นความปลอดภัย

2.1 สารปนเปื้อนในอาหาร

ข้อมูลด้านสถานการณ์ความปลอดภัยของอาหารในเขตพื้นที่ตำบลเขาแก้ว สํารวจโดยโรงพยาบาลลานสกาในกลุ่มตัวอย่างจำนวน 24 ราย และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านร้อน ในกลุ่มตัวอย่าง 41 ราย โดยสุ่มตรวจสารบอแรก สารฟอกขาว สารกันรา สารฟอร์มาลีน สารนํ้ามัน ผลที่ได้ตามตาราง

	รพ.ลานสกา		รพ.สต.บ้านร้อน	
	กลุ่มตัวอย่าง (ราย)	ผ่านเกณฑ์ (ราย)	กลุ่มตัวอย่าง	ผ่านเกณฑ์
สารบอแรก	3	3	6	6
สารฟอกขาว	5	5	9	9
สารกันรา	4	4	8	8
สารฟอร์มาลีน	2	2	16	15
สารนํ้ามัน	10	8	2	2
รวมทั้งสิ้น	24	22	41	40
ร้อยละ		91.66%		97.56%

หน่วยงานที่ทำหน้าที่ดูแลเรื่องอาหารปลอดภัย และดำเนินกิจกรรมตรวจสอบแปรรูปในอาหารแก่สถานประกอบการในตำบลเขาแก้ว ประกอบด้วย ชมรมคุ้มครองผู้ปริโภค โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านร้อน ทีม อสม.ตำบลเขาแก้ว

3. ประเด็นโภชนาการสมวัย

3.1 โภชนาการสมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

องค์การบริหารส่วนตำบลเขาแก้ว ยังไม่มีโรงเรียนในสังกัด แต่มีศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ได้รับการถ่ายโอนจากกรมศาสนาและกรมพัฒนาชุมชน จำนวน 2 แห่ง คือ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านคันเบ็ด และศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์วัดชายเขา มีข้อมูลด้านภาวะโภชนาการของเด็กตามตาราง ดังนี้

สถานที่	จำนวนเด็ก (คน)	ภาวะโภชนาการของเด็ก							
		ภาวะ น้ำหนัก น้อย	ร้อยละ (%)	ภาวะเตี้ย	ร้อยละ (%)	ภาวะอ้วน และเริ่มอ้วน	ร้อยละ (%)	ภาวะ พอม	ร้อยละ (%)
ศพด.วัด ชายเขา	240	11	4.58	12	5.0	19	7.9	9	3.8
ศพด.บ้าน คันเบ็ด	92	4	4.3	3	3.3	8	8.7	4	4.3
	332	15	8.88	15	8.3	27	16.6	13	8.1

ระบบการจัดการอาหารกลางวันในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เป็นการจ้างแม่ครัวแยกแต่ละศูนย์ มีระบบสุขภาพตั้งแต่การวางวัตถุประสงค์ แม่ครัวสวมหมวกและสวมผ้ากันเปื้อน ซึ่งแต่ละศูนย์จะมีจัดเมนูอาหารเอง เมนูอาหารในแต่ละวัน ได้แก่ เมนูผัก ผลไม้ 400 กรัม/วัน (3-4 วัน/สัปดาห์) เมนูไข่ ตับ ผลไม้ วัตถุประสงค์ที่นำมาปรุงอาหารใช้วัตถุประสงค์จากภายนอกชุมชน

ส่วนที่ 2 เป้าประสงค์ของระบบอาหารตำบลเขาแก้ว

ด้านความมั่นคงทางอาหาร

1. ตำบลเขาแก้วมีแหล่งเรียนรู้แปลงปลูกผักปลอดสารพิษโดยเฉพาะโรงเรียน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สถานที่ส่วนราชการ วัด สถานที่พัก เช่น รีสอร์ท โฮมสเตย์ โรงแรม
2. มีผักปลอดสารพิษบริโภคอย่างเพียงพอในชุมชน/โรงเรียน/โรงพยาบาล
3. ส่งเสริมอาชีพและสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวในด้านต่างๆ
4. เพื่อพัฒนาผลผลิตและคุณภาพผลไม้ท้องถิ่น (มังคุด ทุเรียน จำปาตะ ฯลฯ)

ด้านอาหารปลอดภัย

1. ร้านอาหาร สถานที่พัก ปลอดภัยจากสารปนเปื้อนในอาหาร
2. ร้านอาหาร สถานที่พัก มีอาหารที่สด สะอาดและปลอดภัย

ด้านภาวะโภชนาการสมวัย

1. ส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการสมวัย
2. ส่งเสริมให้เด็กได้บริโภคอาหารครบทั้ง 5 หมู่ ใน 1 วัน
3. ส่งเสริมให้ความรู้แก่ผู้ปกครองและเด็กปรับเปลี่ยนพฤติกรรมอาหารในการบริโภคอาหาร

ส่วนที่ 3 ตารางแผนงานโครงการ

แผนงาน	โครงการ	กลุ่มเป้าหมาย	ตัวชี้วัดความสำเร็จ	งบประมาณ	เป้าหมาย 3 ปี			หน่วยงานที่รับผิดชอบ
					2561	2562	2563	
อาหารปลอดภัย	1.ยกระดับให้คัมครองผู้บริโภครู้ค่าเงินกิจกรรมคัมครองผู้บริโภค 1.1 อบรมรณรงค์เฝ้าระวังการใช้ น้ำมันทอดซ้ำ ร้านจำหน่ายอาหารประเภททอด 1.2 ตรวจสอบสารโพลาร์หน้ำมันทอดซ้ำ	ร้านจำหน่ายอาหารในพื้นที่จำนวน 10 ร้าน	ร้านเป้าหมายลดการใช้น้ำมันทอดซ้ำ	30,000 งบกองทุนตำบล	10 ร้าน	10 ร้าน	10 ร้าน	-รพ.สต. -บ้านร้อน -อบต. -อสม. -โรงเรียน
โภชนาการสมวัย	1.พัฒนาศักยภาพครู ผู้ปกครอง แม่ครัวให้มีความรู้ด้านโภชนาการ ,อาหารปลอดภัย - กิจกรรมกำหนดเมนูอาหารที่มีเมนูผัก ผลไม้ ตับ ไข้อย่างน้อย 4 วัน/สัปดาห์ - กิจกรรมเฝ้าระวัง ตรวจสอบติดตามหลักสุขภาพบาล (การปรุงอาหาร ,การแต่งการแม่ครัว ,ความสะอาดของครัว ,การคัดแยกขยะ)ในศพต. -กิจกรรม การตรวจสอบสุขภาพประจำปีของแม่ครัว (ระบุในสัญญาจ้าง)	-เด็กกลุ่มเสี่ยงที่ภาวะน้ำหนักน้อยและอ้วน จำนวน 73 คน -แม่ครัว จำนวน 2 คน -ครูศพต. จำนวน 16 คน	- เด็กมีภาวะผอม เตี้ย ลดลง - ครู ผู้ปกครองและเด็กเปลี่ยนพฤติกรรม การบริโภคอาหาร - ศพต.และโรงเรียน จัด	100,000 งบกองทุนตำบล	354 คน	354 คน	354 คน	รพ.สต. อบต. ศพต. ผู้ปกครอง

แผนงาน	โครงการ	กลุ่มเป้าหมาย	ตัวชี้วัด ความสำเร็จ	งบประมาณ	เป้าหมาย 3 ปี			หน่วยงาน ที่ รับผิดชอบ
					2561	2562	2563	
	2.แปลงเกษตรเพื่อการเรียนรู้		อาหารให้ครบ ทั้ง 5 หมู่ ใน มือกลางวัน - เกิดระบบ การเฝ้าระวัง โภชนาการ ของเด็กโดย การเฝ้าระวัง การติดตาม					
	3.การติดตามภาวะโภชนาการเด็กในกลุ่มเสี่ยงสร้างความ ร่วมมือระหว่างครูและผู้ปกครอง - กิจกรรมรายงานผลการตรวจประเมินรอบ 1 เดือน 3 เดือน โดยการสืบค้นข้อมูลให้กับผู้ปกครอง - กิจกรรมติดตามตรวจสภาพแวดล้อมของเด็กกลุ่มเสี่ยง (กิจกรรมเยี่ยมบ้านผู้ดูแลเด็ก ,พฤติกรรมกรรมการบริโภค (การทาน อาหารครบมือ ,นมโรงเรียน ,ขนมต้อยคุณภาพ /น้ำอัดลม) - กิจกรรมให้ความรู้ด้วยการดูแลด้านอาหาร และโภชนาการกับ ผู้ปกครอง	-ศพด.วัดชาย เขา -รร.วัดศิรี กันทร์ ม.3 ต. เขาแก้ว - เด็กกลุ่มเสี่ยง ที่ภาวะน้ำหนัก น้อยและอ้วน จำนวน 73 คน	มีแปลง การเกษตร เพื่อการเรียนรู้ จำนวน 2 แห่ง มีกลไกการ ติดตามภาวะ โภชนาการ เด็ก	60,000 งบกองทุน ตำบล 30,000	จำนวน 2 แห่ง จำนวน 73 คน	จำนวน 2 แห่ง จำนวน 73 คน	จำนวน 2 แห่ง จำนวน 73 คน	-ศพด.วัด ชายเขา -รร.วัดศิรี กันทร์ -อบต. -ศบ.กต. - เกษตร อำเภอ - รพ.สต. - อบต.

แผนงาน	โครงการ	กลุ่มเป้าหมาย	ตัวชี้วัด ความสำเร็จ	งบประมาณ	เป้าหมาย 3 ปี			หน่วยงาน ที่ รับผิดชอบ
					2561	2562	2563	
		<ul style="list-style-type: none"> - แม่ครัว จำนวน 2 คน - ครูศพด. จำนวน 16 คน - ผู้ปกครอง เด็ก 	จำนวนเด็ก อ้วนและเด็ก ต่ำลง				<ul style="list-style-type: none"> - ศพด. - ผู้ปกครอง 	

ตัวอย่าง

(ร่าง)

แผนยุทธศาสตร์ระบบอาหารในระดับตำบลหูล่อง อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช ระยะเวลา พ.ศ.2561 – 2563

ส่วนที่ 1 ข้อมูลสถานการณ์อาหารของพื้นที่

1. ประเด็นความมั่นคงทางอาหาร และอาหารปลอดภัย

1.1 นาข้าว

จากการสำรวจข้อมูล จำนวน 550 ครัวเรือน ในตำบลหูล่อง ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางการเกษตร มีพื้นที่ทางการเกษตร 4,308 ไร่ แบ่งเป็นพื้นที่นาจำนวน 1,684 ไร่ หรือคิดเป็น 39 เปอร์เซ็นต์ ปลูกมะพร้าว 905 ไร่ หรือคิดเป็น 21 เปอร์เซ็นต์ ทำสวนปาล์ม 862 ไร่ หรือคิดเป็น 20 เปอร์เซ็นต์ ปลูกผัก 474 ไร่ หรือคิดเป็น 11 เปอร์เซ็นต์ และอื่น ๆ 388 ไร่ หรือคิดเป็น 9 เปอร์เซ็นต์

ชาวบ้านโดยส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนาเป็นหลัก โดยใช้ปุ๋ยเคมีจำนวน 91 เปอร์เซ็นต์ ใช้ปุ๋ยเคมีผสมอินทรีย์ 8 เปอร์เซ็นต์ และทำนาอินทรีย์ปลอดสารพิษ 1 เปอร์เซ็นต์ ข้าวที่ปลูกในพื้นที่จะส่งขายทั้งหมด พันธุ์ข้าวที่ปลูกเป็นพันธุ์สูงเสริม ได้แก่ ศรีรักษ์ ข้าวหอมปทุม ข้าวลูกกลาย กข.41 ข้าวเล็บนก และพันธุ์อื่น ๆ รายได้จากการทำนาเมื่อคิดรวมจาก 1,684 ไร่ พบว่า มีรายได้จากการทำนา 4,104,340 บาท แบ่งออกเป็นรายจ่าย 2,601,190 บาท ได้กำไร 1,433,150 บาท หากคิดเฉลี่ยออกมาเป็นไร่จะมีกำไรจากการขายข้าวไร่ละ 852 บาท ถือว่าเป็นรายได้ที่น้อยมากเมื่อเทียบกับพืชเศรษฐกิจอื่นๆ จึงเป็นเหตุผลที่ทำให้เกษตรกรปรับเปลี่ยนพื้นที่นาเป็นการเกษตรอื่น ๆ ค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจากการทำนา ได้แก่ ค่าเมล็ดพันธุ์ ค่าปุ๋ย ค่าจ้างไถ ค่าจ้างหว่าน ในแต่ละครั้งจะตกอยู่ที่ประมาณไร่ละ 3,000 บาท

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบ รายได้ รายจ่าย และกำไร จากการทำเกษตรในตำบลหูล่อง

รายการ	นาข้าว	ปลูกผัก	ปาล์ม	มะพร้าว
ไร่	1,684	474	862	905
รายได้	4,104,340	4,085,900	7,724,760	3,356,480
รายจ่าย	2,671,190	1,198,930	2,804,470	362,870
กำไร	1,433,150	2,886,970	4,920,290	2,993,610
เฉลี่ยรายได้ต่อไร่	852	6,091	5,708	3,308

ในขณะที่เดียวกันยังพบว่า มีชาวบ้านบางส่วนปลูกข้าวไว้กินเอง เป็นข้าวนาปี พันธุ์ข้าวที่ปลูกเป็นพันธุ์ข้าวพื้นบ้าน จะไม่มีปัญหาเรื่องน้ำท่วมนาข้าวเนื่องจากชาวบ้านปลูกไว้เพื่อเลี้ยงน้ำท่วม และปัญหาที่

พบอีกอย่างหนึ่ง คือ ปัญหาด้านสภาวะแวดล้อมที่เกิดขึ้นอีกอย่างที่มีผลกระทบต่อการทำงานคือ น้ำเค็มเข้านา ทำให้ข้าวตายเกษตรกรจึงขาดทุน เพราะพื้นที่อยู่ใกล้ประตูน้ำเขื่อน

1.2 ปลุกผัก

จากข้อมูลการสำรวจ 550 ครัวเรือน พื้นที่ทำการเกษตร 4,308 ไร่ เป็นพื้นที่ปลูกผัก 483 ไร่ หรือคิดเป็น 11 เปอร์เซ็นต์ ชาวบ้านส่วนใหญ่ปลูกผักไว้ทานเอง และบางครัวเรือนซื้อผักทุกอย่าง แปลงผักที่ปลูกใช้สารเคมี 57% ใช้อินทรีย์ผสมเคมี 11% ใช้อินทรีย์ 6% อีก 26% ไม่ทราบ เกษตรกรที่ปลูกผักโดยใช้สารเคมีจะมีต้นทุนการผลิตที่สูง มีค่าใช้จ่าย ได้แก่ ค่าจ้างพ่นยาฆ่าแมลง ค่าปุ๋ยเคมี และยาฆ่าแมลง การขายผักจะส่งขายผ่านพ่อค้าคนกลาง

2. ประเด็นโภชนาการสมัย

2.1 ระดับโรงเรียนประถมศึกษา

ตำบลหูล่องมีโรงเรียนระดับประถมศึกษาจำนวน 2 โรงเรียน คือ โรงเรียนวัดสองพี่น้อง และโรงเรียนวัดปากตรง มีศูนย์สาธารณสุข 1 แห่ง คือ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้างบางน้อย จากการสอบถามครูทั้ง 2 โรงเรียน ได้ข้อมูลว่า เด็กและผู้ปกครองนักเรียนมักจะไม่ทานอาหารเช้าก่อนมาโรงเรียน นักโภชนาการ โรงพยาบาลศิริราช ได้กล่าวถึงประโยชน์และความสำคัญของอาหารเช้าว่า เป็นอาหารที่มีความสำคัญมากต่อการพัฒนาสมอง การเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพและความจำ หากเด็กไม่ได้รับสารอาหารอย่างครบถ้วนหรือไม่เพียงพอ จะส่งผลเสียต่อสุขภาพ ร่างกายกับระบบภูมิคุ้มกันอาจทำให้ป่วยง่าย และมีผลต่อสติปัญญา ทำให้เรียนหนังสือไม่รู้เรื่องและจำอะไรไม่ค่อยได้

(อ้างอิงจากเว็บไซต์<http://www.manager.co.th>)

โรงเรียนวัดสองพี่น้องมีนักเรียนจำนวน 88 คน ไม่ทานอาหารเช้าคิดเป็น 50 เปอร์เซ็นต์ และโรงเรียนวัดปากตรงมีนักเรียนจำนวน 128 คน ไม่ทานอาหารเช้าคิดเป็น 10 เปอร์เซ็นต์ การที่เด็กนักเรียนไม่ทานอาหารเช้าของทั้ง 2 โรงเรียนส่งผลต่อโภชนาการของเด็ก โดยมีเด็กต่ำกว่าเกณฑ์ 5 เปอร์เซ็นต์ และภาวะต่ำกว่าเกณฑ์ 10 เปอร์เซ็นต์

ส่วนที่ 2 เป้าประสงค์ของระบบอาหารตำบลหูล่อง

ความมั่นคงทางอาหาร

1. มีผลผลิตเพียงพอส่งจำหน่ายให้โรงเรียนนำไปทำเมนูอาหารกลางวันได้ทุกมื้อ
2. มีต้นแบบนาอินทรีย์ 1 แปลง

อาหารปลอดภัย

1. เกิดตลาดสีเขียวขึ้น มีการบริหารจัดการของชุมชนร่วมกัน
2. เกิดกติกา หลักเกณฑ์ในการขายอาหารปลอดภัย
3. มีการรับรองมาตรฐานอาหารปลอดภัย
4. เพิ่มพื้นที่นาปลอดสารพิษ 50 ไร่ ศูนย์ของพื้นที่
5. เกษตรกรมีสุขภาพดีขึ้น โดยมีผลสารเคมีในเลือดลดลง

โภชนาการสมวัย

1. จำนวนนักเรียนทานข้าวเช้าที่มีคุณค่า 80% ของจำนวนนักเรียนทั้งหมดในโรงเรียน
2. เกิดนักเรียนตัวอย่างที่ฉลาดและสุขภาพแข็งแรง
3. เกิดครอบครัวต้นแบบด้านการดูแลสุขภาพ
4. เด็กนักเรียนมีภาวะโภชนาการต่ำกว่าเกณฑ์ไม่เกิน 7%
5. เด็กมีภาวะโภชนาการสูงกว่าเกณฑ์ไม่เกิน 7%

ส่วนที่ 3 ตารางแผนงานโครงการ

แผนงาน	โครงการ	กลุ่มเป้าหมาย	ตัวชี้วัดความสำเร็จ	งบประมาณ	เป้าหมาย 3 ปี			หน่วยงานที่รับผิดชอบ		
					2561	2562	2563			
ประเด็นความมั่นคงทางอาหาร	<p>1. โครงการเพิ่มพื้นที่นาปลอดสารเคมีระดับครัวเรือนและชุมชน</p> <p>- สำรวจและจัดทำฐานข้อมูลพื้นที่นาข้าวทั้ง ต. หูล่อง</p> <p>- ศึกษาองค์ความรู้ ภูมิปัญญาการทำนา/โรคข้าว/วิธีการดูแล</p> <p>- เวทีคืนข้อมูลสู่ชุมชนร่วมกันหารูปแบบการทำนาปลอดสารเคมี</p> <p>- รับสมัครกลุ่มทำนาปลอดสารเคมี</p>	1.ชาวนาที่ทำนาเคมี 300 ไร่ จำนวน 100 ครัวเรือน	<p>1. มีนาปลอดสารเคมีเพิ่มขึ้นในระดับครัวเรือนจำนวน 100 ครัวเรือน</p> <p>2. เกิดกลุ่มชาวนาปลอดสารเคมีขึ้นอย่างน้อยหมู่บ้านละ 1 กลุ่ม</p> <p>3. มีฐานข้อมูลพื้นที่นาใน ต.หูล่อง และมีชุดข้อมูลองค์ความรู้การทำนา</p> <p>4. กลุ่มทำนาปลอดสารเคมีสามารถลดต้นทุนการทำนาและมี</p>	50,000	<p>- มีนาปลอดสารเคมี 60 ไร่</p> <p>- เกิดกลุ่มชาวนาปลอดสารเคมี</p> <p>- มีฐานข้อมูลนาข้าว</p> <p>- มีข้อมูลองค์ความรู้การทำนา และข้อมูลเปรียบเทียบ</p>	120 ไร่	<p>- กลุ่มทำนาลดต้นทุนการผลิตและมีรายได้เพิ่มขึ้น</p> <p>- เกิดตลาดข้าวขายในชุมชน</p>	300 ไร่	<p>- มีธนาคารข้าว แหล่งเรียนรู้ระดับตำบล</p> <p>- ชาวบ้านหันมาทานข้าวพื้นเมืองเพิ่มขึ้น</p>	<p>พัฒนาที่ดิน</p> <p>เกษตรอำเภอ</p> <p>อบต.</p> <p>ผู้ใหญ่บ้าน</p> <p>พัฒนาชุมชน</p> <p>ธกส.</p>

แผนงาน	โครงการ	กลุ่มเป้าหมาย	ตัวชี้วัดความสำเร็จ	งบประมาณ	เป้าหมาย 3 ปี			หน่วยงานที่ รับผิดชอบ
					2561	2562	2563	
	<ul style="list-style-type: none"> - พัฒนาศักยภาพกลุ่มทำนา (ศึกษาดูงาน/อบรมการทำปุ๋ย, ยาฆ่าแมลงสมุนไพร/ การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากข้าว (ขนมลา) และขายข้าวตามบูธและงานต่าง ๆ) - ปฏิบัติการทำนาปลอดสารเคมี - จัดทำข้อมูลเปรียบเทียบต้นทุนการผลิตและรายได้ระหว่างการทำนาปลอดสารเคมีและนาเคมี เพื่อสร้างแรงจูงใจให้กับชาวนา - กิจกรรมกลุ่มทำนา (ลงแขกเกี่ยวข้าว/หว่านข้าว ฯลฯ) 		<p>รายได้เพิ่มขึ้น</p> <p>5. เกิดแปลงสาธิตแหล่งเรียนรู้ (ธนาคารข้าว ต. หูล่อง)</p> <p>6. ชาวบ้านในตำบลหันมาบริโภคข้าวพื้นบ้านมากขึ้น</p> <p>7. นำเสนอเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จใน การทำนาปลอดสารพิษในที่ประชุมหมู่บ้าน</p>		<p>นาอินทรีย์กับนาเคมี</p> <p>- โรงเรียนรับซื้อข้าวจากกลุ่มชาวนาไปทำอาหารกลางวัน</p>			

แผนงาน	โครงการ	กลุ่มเป้าหมาย	ตัวชี้วัดความสำเร็จ	งบประมาณ	เป้าหมาย 3 ปี			หน่วยงานที่รับผิดชอบ
					2561	2562	2563	
	<ul style="list-style-type: none"> - รวบรวมเมล็ดพันธุ์ข้าวพื้นบ้าน - ประชุมร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อพัฒนาและหนุนเสริมการทำนาปลอดสารเคมี ร่วมกันกำหนดราคาข้าว และจัดตั้งจุดขายข้าวในตำบล - ส่งเสริมให้คนในชุมชนหันมาทานข้าวที่ปลูก 							
	<p>2. จัดทำโซนพืชผักปลอดสารพิษระดับครัวเรือน โรงเรียน และชุมชน</p> <ul style="list-style-type: none"> - รวมกลุ่มผู้สนใจการปลูกผักปลอดสารพิษ 	<ul style="list-style-type: none"> - ซอยหน้าหยอม ม.2 - โรงเรียนวัดสองพี่น้อง - โรงเรียนวัดปากตรง 	<ul style="list-style-type: none"> - มีโซนผักปลอดสารพิษขึ้นใน ต.หูล่อง - เกิดกลุ่มผักปลอดสารพิษขึ้น 1 กลุ่ม - เกิดกติกาสมาชิกในการ 	60,000	<ul style="list-style-type: none"> - เพิ่มครัวเรือนปลูกผักปลอดสารพิษได้ 80% 	<ul style="list-style-type: none"> - เพิ่มครัวเรือนปลูกผักปลอดสารพิษได้ 	<ul style="list-style-type: none"> - เกิดโซนพืชผักปลอดสารพิษเต็มรูปแบบ 100 % ที่ 	<ul style="list-style-type: none"> รพ.สต.บ้านบางน้อย โรงเรียนวัดปากตรง โรงเรียนวัด

แผนงาน	โครงการ	กลุ่มเป้าหมาย	ตัวชี้วัดความสำเร็จ	งบประมาณ	เป้าหมาย 3 ปี			หน่วยงานที่รับผิดชอบ
					2561	2562	2563	
	<ul style="list-style-type: none"> - จัดประชุมสอนวิธีการปลูกปลอดสารพิษ /และร่วมตั้งกฎกติกาการปลูก - ลงมือปลูกผักปลอดสารพิษจริงๆ นัดพูดคุยปัญหาบ่อยๆ - สุ่มตรวจหาสารพิษตกค้างของผัก จากสมาชิกกลุ่ม - บ้านบ่งชี้ ครั้วเรือนต้นแบบ ที่ปลูกผักปลอดสารพิษ - เหลือกินจากครั้วเรือนก็นำมาขายให้คนในชุมชน - ส่งผักปลอดสารพิษให้โรงเรียน 	<ul style="list-style-type: none"> - โรงเรียนหอยรอก - อบต. - กลุ่มแม่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ม.3 ม.6 ม.4 	<ul style="list-style-type: none"> ปลูกและขายผักปลอดสารพิษ - เกิดหมู่บ้านต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง - กลุ่มผู้ปลูกผักและชาวบ้านมีสุขภาพดีขึ้น โดยดูจากข้อมูลผลการตรวจเลือดในแต่ละปี - เกิดความร่วมมือระหว่างชุมชนกับโรงเรียนในการรับซื้อผักเข้าเป็นเมนูอาหารกลางวัน 		<ul style="list-style-type: none"> - เกิดจุด (ตลาดเล็กๆ) ขายผักและอาหารปลอดสารพิษ - มีผักที่ปลอดภัยส่งให้โรงเรียนได้ทุกอาทิตย์ 	<ul style="list-style-type: none"> 100% - เกิดกติกาชุมชนการปลูกผักปลอดสารพิษ - มีสถานที่ขายผักประจำ 	<ul style="list-style-type: none"> สามารถเป็นแหล่งเรียนรู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงครบวงจร - มีผักและอาหารที่ปลอดภัยส่งให้โรงเรียนได้ทุกวัน 	<ul style="list-style-type: none"> สองพี่น้อง กองสาธารณสุข อบต.หูล่อง

แผนงาน	โครงการ	กลุ่มเป้าหมาย	ตัวชี้วัดความสำเร็จ	งบประมาณ	เป้าหมาย 3 ปี			หน่วยงานที่รับผิดชอบ
					2561	2562	2563	
อาหารปลอดภัย	<p>1. จัดตั้งตลาดสีเขียวขึ้นในตลาดกลางของ ต.หูล่อง</p> <p>- จัดประชุมร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและชาวบ้านนำเสนอข้อมูลการทำนา และการจัดโซนปลูกผักปลอดสารพิษ</p> <p>- จัดตั้งคณะกรรมการบริหารจัดการตลาด มีการประชุมทุกเดือน</p> <p>- ปฏิบัติการจัดทำตลาดสีเขียว</p> <p>- จัดทำกติกาข้อตกลงในการบริหารจัดการตลาด</p>	<p>- กลุ่มชวานาปลอดสารเคมีในแต่ละหมู่บ้าน</p> <p>- กลุ่มปลูกผักปลอดสารพิษ</p>	<p>- เกิดตลาดสีเขียวขึ้น มีการบริหารจัดการของชุมชนร่วมกัน</p> <p>- เกิดกติกา หลักเกณฑ์ในการขายอาหารปลอดภัย</p> <p>- มีการรับรองมาตรฐานอาหารปลอดภัย</p>	50,000	<p>- เกิดโซนตลาดสีเขียว มีสินค้าอาหารปลอดภัย วางขาย</p> <p>- มีการรับรองมาตรฐานอาหารปลอดภัย</p>	<p>- มีกลุ่มเกษตรกรเข้ามาจำหน่ายผลผลิตที่ปลอดภัยเพิ่มขึ้นจากปีที่ 1 จำนวน 50%</p>	<p>- เกิดรูปการบริหารจัดการตลาดสีเขียวที่สามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ให้พื้นที่อื่นได้</p> <p>- ขยายการทำตลาดสีเขียว เชื่อมโยงระดับอำเภอ</p>	<p>- สาธารณสุขอำเภอปากพ่อง</p> <p>- อบต.หูล่อง</p> <p>- โรงพยาบาลปากพ่อง</p> <p>- รพ.สต.บ้านน้ำนอง</p> <p>- เกษตรอำเภอ</p> <p>- กลุ่มผู้ประกอบการร้านอาหาร</p>

แผนงาน	โครงการ	กลุ่มเป้าหมาย	ตัวชี้วัดความสำเร็จ	งบประมาณ	เป้าหมาย 3 ปี			หน่วยงานที่รับผิดชอบ
					2561	2562	2563	
โภชนาการ สมวัยในเด็ก	<p>1. ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของเด็กและผู้ปกครองในการทานอาหารเช้าที่มีคุณค่าครบ 5 หมู่</p> <p>- ประชุมร่วมกับผู้ปกครองและแกนนำชุมชน นำเสนอข้อมูลภาวะโภชนาการให้รับรู้</p> <p>- สร้างการเรียนรู้ให้กับครูผู้ปกครองและแกนนำชุมชน เรื่องประโยชน์ของอาหารเช้าและการพัฒนาสมองของเด็กในการเรียนหนังสือ</p> <p>- หาแนวทางร่วมกันที่จะแก้ปัญหา เด็กและ</p>	<p>- ครู นักเรียน และผู้ปกครองนักเรียน โรงเรียนวัดปากตรง และโรงเรียนวัดสองพี่น้อง</p> <p>- นักโภชนาการ ในโรงพยาบาลปากพูนัง</p> <p>- รพ.สต.</p> <p>- แกนนำชุมชนผู้ใหญ่บ้าน</p>	<p>- จำนวนนักเรียนทานข้าวเช้าที่มีคุณค่า 80% ของจำนวนนักเรียนทั้งหมดในโรงเรียน</p> <p>- เกิดนักเรียนตัวอย่างที่ฉลาดและสุขภาพแข็งแรง</p> <p>- เกิดครอบครัวต้นแบบด้านการดูแลสุขภาพ</p> <p>- เด็กนักเรียนมีภาวะโภชนาการต่ำกว่าเกณฑ์ไม่เกิน 7%</p> <p>- เด็กมีภาวะโภชนาการสูงกว่าเกณฑ์ไม่เกิน 7%</p>	30,000	<p>- นักเรียนทานข้าวเช้า 80%</p> <p>- จำนวนผู้ปกครองให้ความสำคัญการเตรียมอาหารที่มีคุณค่า 50%</p>	<p>- นักเรียนทานข้าวเช้า 90%</p> <p>- จำนวนผู้ปกครองให้ความสำคัญการเตรียมอาหารที่มีคุณค่า 60%</p>	<p>- นักเรียนทานข้าวเช้า 100%</p> <p>- จำนวนผู้ปกครองให้ความสำคัญการเตรียมอาหารที่มีคุณค่า 80%</p>	

แผนงาน	โครงการ	กลุ่มเป้าหมาย	ตัวชี้วัดความสำเร็จ	งบประมาณ	เป้าหมาย 3 ปี			หน่วยงานที่ รับผิดชอบ
					2561	2562	2563	
	<p>ผู้ปกครองไม่ทานข้าวเช้า</p> <p>- จัดกิจกรรมเสริมพลัง กระตุ้นให้ผู้ปกครองหันมา ให้ความสำคัญในการเตรียม ข้าวเช้า-</p> <p>- จัดทำสัญญาใจ ระหว่าง ผู้ปกครอง ครู และเด็กใน การทานข้าวเช้า และ อาหารที่มีคุณค่า</p>							

